

František Hejl

Národnost: česká

Datum narození: 16. března 1920

Místo narození: Kněževísko (dnes Letovice)

Datum úmrtí: 11. ledna 2016

Místo úmrtí: Brno

Sociální zařazení: František Hejl se narodil do rodiny kamnáře Jana Hejla a Františky, rozené Konopáčové. Vyrstl na vesnici a během druhé světové války byl totálně nasazen ve Vídni, Štrasburku a nakonec v Dubnici nad Váhom. Připojil se k protinacistickému odboji a díky své znalosti francouzštiny pomáhal jako překladatel Slovenskému národnímu povstání. Po válce se oženil s Alenou Vojtovičovou. V roce 1951 se jim narodila dcera Alena a o tři roky později druhá dcera Jarmila. Jeho život byl úzce spjat s komunistickou stranou, ze které nevystoupil ani po roce 1989.

Akademické působení

Navštěvoval reálné gymnázium v Boskovicích. Po válce se zapsal ke studiu Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v oboru historie a anglistika. Brzy se stal pomocnou vědeckou silou a ještě před ukončením studia také asistentem na katedře historie. Ve strmém vzestupu po kariéřním žebříčku mu pomáhalo členství ve fakulturních organizacích komunistické strany. V roce 1949 se stal stipendistou polské univerzity ve Vratislavi, kde pracoval na své disertaci o Horním Slezsku a česko-polských vztazích v 16. a 17. století. Tu o tři roky později úspěšně obhájil a získal doktorský titul.

Na univerzitě studoval u Josefa Macúrka a podobně jako on se věnoval především dějinám východní Evropy. Od svého učitele se odlišoval zejména pojetím dějin, kdy se velmi inspiroval sovětskou historiografií. Zabýval se širokým spektrem problémů, psal o dějinách Velké Moravy, hospodářských dějinách 17. století nebo dějinách Sovětského svazu. Rozpolcenost a neschopnost uchopit zevrubně jedno téma je pro Hejla charakteristická. V roce 1962 se navzdory tomu stal kandidátem historických věd a mezi lety 1960 a 1966 poprvé působil na dnešní Masarykově univerzitě jako prorektor.

V roce 1968 byl jmenován mimořádným profesorem a během normalizačních let vedl katedru historie a etnografie střední, východní a jihovýchodní Evropy (až do roku 1985). Řádným profesorem slovanských dějin se stal v roce 1979. O šest let později odešel do důchodu a na fakultě působil již jen jako profesor konzultant. Publikoval poměrně zřídka, různé funkce a organizování veřejného života mu ubíraly čas i energii. Spíše, než aby vydával vlastní monografie, raději přispíval do kolektivních děl, jakými byly například *Dějiny SSSR od nejstarších dob do roku 1917* (1977) nebo *Kapitoly z dějin polské historiografie* (1982).

I po odchodu do důchodu se dál věnoval historickému bádání. Osobní zkušenost ho inspirovala k výzkumu protinacistického odboje, pracoval také na studiích o školství a životních osudech profesorů a žáků Masarykovy univerzity, kteří byli umučeni nacisty. Publikoval například obsáhlou studii *Z dějin bojů o národní školství* (2005).

Ocenění vědeckou komunitou

Podílel se na redakci několika časopisů a sborníků. Byl vedoucím redaktorem časopisů *Byzantoslavica* a *Sovětská věda: historie*. Působil v celé řadě organizací a institucí. Byl místopředsedou vědeckého kolegia ČSAV, členem Matice moravské, Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně, Společnosti pro hospodářské dějiny AV ČR, Komise historiků ČSSR a SSSR. Za svoji činnost byl oceněn stříbrnou medailí UJEP.

Veřejná činnost

Již během gymnaziálního studia se zapojil do protinacistického odboje v rámci odbojové skupiny Za svobodu. Po maturitě pracoval jako úředník nejprve v Gremiální nemocenské pojišťovně a poté v chemické továrně. Za války byl totálně nasazen a po vypuknutí Slovenského národního povstání se do něj okamžitě zapojil. Od září roku 1944 byl v 3. rotě partyzánské brigády Jana Žižky z Trocnova; později využil svou znalost francouzštiny a koordinoval přechod Francouzů z Dubnice nad Váhom do Valašské Lehoty. Odbojovou činnost ukončil s hodností poručíka.

Stejně jako jeho rodiče byl levicově politicky orientován a vstoupil do KSČ. Na fakultě aktivně vystupoval v rámci akčního výboru a prosazoval tvrdé čistky. V šedesátých letech – podobně jako mnozí dříve aktivní komunisté – se příliš neprojevoval, ovšem během normalizace opět zastával nařízenou stranickou linii. V jednání projevoval jistou schizofrenii, kdy na jednu stranu bránil fakultu i katedru historie, a na druhou stranu se podřizoval výsledkům stranických schůzí a jednání. Komunistou zůstal i po sametové revoluci.

Za svoji odbojovou činností byl několikrát oceněn a vyznamenán. Získal československou medaili Za chrabrost (1946), pamětní medaili k 20. výročí Slovenského národního povstání (1964), pamětní medaili Ministerstva obrany Slovenské republiky, Cenu Jihomoravského kraje a v roce 2013 také pamětní medaili III. stupně Československé obce legionářské.

Evaluace

Dlouholetý fakultní funkcionář, který se významně podílel na chodu filozofické fakulty v Brně. Aktivní účastník protinacistického odboje, historik a redaktor.

Ohlasy

Byl tvrdý komunist a lidé se ho báli. Ale nebyl úskočný, člověk si ho musel pro jeho přímost vážit. Jeho někdejší soudruzi sice o něm říkají, že nebyl na něho vždy úplný spoleh, když se v zájmu odborné práce na fakultě střetali s vyššími stranickými orgány. Byl skutečně někdy poněkud nevyočitatelný, přesto se domnívám, že celkově fakultě i historické katedře více pomohl, než uškodil. Souviselo to i s tím, že mu záleželo na prestiži fakulty i oboru historie. \ [Jaroslav Mezník](#)

Prakticky celý život až do dnešních dnů mimořádně hluboce vnímá události roku 1939 a následující válečnou epopej jako dějiny podvedeného národa. Národa poníženého, ukřižovaného, oloupeného o všechny jeho hodnoty. \ [Jan Kux](#)

Kdo snesl jeho teatrální styl, byl s ním zadobře s tím rizikem, že on se o své následovníky nikdy nepostaral. Popravdě asi Hejl nesnesl, aby vedle něj byl někdo dobrý, nebo dokonce lepší. Díky němu a jemu podobným ale Brno oproti Praze nikdy nezažilo brutální čistky až na dřevě. \ [Libor Vykoupil](#)

Právě příliš široký časový i tematický záběr Hejlova badatelského zaměření je třeba označit za problematický. Nutně nedovoľoval systematické a fundované zpracování zvoleného tématu. \ [Pavel Boček](#)

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 374/3.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 51/28.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, habilitace František Hejl, kart. 15/7.

BOČEK, Pavel. Zemřel profesor František Hejl. *Časopis Matice moravské*, 2016, roč. 135, č.1, s. 226–227.

DOROVSKÝ, Ivan. František Hejl. (16. března 1920 – 12. ledna 2016). *Český časopis historický*, 2016, roč. 114, č. 1, s. 252–253.

František Hejl [online]. 2016. [cit. 30. května 2018]. Dostupné z: <https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=27571>.

František Hejl [online]. [cit. 30. května 2018]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/František_Hejl>.

KOLEJKA, Josef. František Hejl šedesátníkem. *SPFFBU*, C 27, 1980, s. 8–14.

KUX, Jan. Zasloužené pocty válečnému veteránovi Františku Hejlovi. *Zrcadlo Blanenska a Boskovicka*, roč. 7, číslo 9, 30. 4. 2013, s. 4.